

ВІДГУК
офіційного опонента
кандидата економічних наук, доцента,
доцента кафедри фінансів і кредиту Чорноморського національного
університету імені Петра Могили
Дрануса Валентина Вікторовича
на дисертаційну роботу
Лесуна Сергія Миколайовича на тему:
«Формування системи фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери в умовах
становлення цифрової економіки»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
072 Фінанси, банківська справа та страхування
(07 «Управління та адміністрування»)

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження

В умовах становлення цифрової економіки суттєво змінюються підходи до механізмів функціонування суб'єктів господарювання, організації їх фінансового управління та можливості забезпечення фінансової стійкості. Особливо відчутним цей вплив є для підприємств ІТ-сфери, діяльність яких безпосередньо пов'язана зі створенням цифрових продуктів та послуг, використанням інтелектуального капіталу та розвитком інформаційно-комунікаційних технологій.

Підприємства ІТ-сфери відіграють важливу роль у цифровій трансформації економіки, технологічній модернізації бізнесу, формуванні інноваційного потенціалу та зміцненні конкурентних позицій України на міжнародному ринку цифрових послуг. Проте специфіка їх діяльності зумовлює необхідність переосмислення традиційних підходів до фінансової безпеки підприємств, оскільки для ІТ-компаній вона пов'язана не лише з підтриманням фінансової стійкості, а й із захистом цифрових активів, інформаційних систем, бізнес-процесів і кадрового потенціалу.

Важливість теми дисертаційного дослідження також визначається недостатньою розробленістю наукових підходів до формування системи фінансової безпеки саме ІТ-підприємств. Наявні дослідження переважно зосереджуються на загальних питаннях фінансової безпеки суб'єктів господарювання, фінансової стійкості, ризик-менеджменту або цифровізації

бізнесу, тоді як галузева специфіка ІТ-підприємств потребує подальшого теоретико-методичного обґрунтування в контексті забезпечення фінансової безпеки. Саме це обумовлює актуальність дисертаційної роботи Лесуна С.М.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційне дослідження Лесуна С. М. має безпосередній зв'язок із науково-дослідною роботою Національного університету «Чернігівська політехніка» за темою «Розробка механізму фінансування інноваційного відновлення стратегічно важливих секторів економіки України у післявоєнний період» (державний реєстраційний номер 0123U104318), у межах якої автором обґрунтовано теоретичні положення щодо змісту та особливостей фінансової безпеки підприємств в умовах становлення цифрової економіки.

Також результати дисертації пов'язані з виконанням НДР «Розвиток фінансової системи в умовах турбулентності та становлення цифрової економіки» (державний реєстраційний номер 0125U000298), що підтверджує відповідність теми дослідження актуальним напрямкам розвитку фінансової науки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність

Наукові положення, висновки та рекомендації, представлені у дисертаційній роботі, є належним чином обґрунтованими та достовірними. Мета дослідження визначена чітко і коректно, об'єкт і предмет відповідають темі дисертації, а поставлені завдання повною мірою узгоджуються з її метою та забезпечують послідовне розкриття змісту роботи.

Обґрунтованість результатів дослідження забезпечується використанням широкої теоретичної та інформаційної бази, що охоплює наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з проблематики фінансової безпеки, цифрової економіки, фінансового управління та розвитку підприємств ІТ-

сфери, а також нормативно-правові, статистичні й аналітичні матеріали. Це дозволило автору комплексно розкрити досліджувану проблематику.

Достовірність отриманих результатів підтверджується застосуванням сукупності загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема системного та структурно-логічного підходів, методів аналізу, синтезу, узагальнення, порівняння, а також інструментарію фінансового, статистичного та економіко-математичного аналізу. Використання цих методів забезпечило логічний зв'язок між теоретичними положеннями, аналітичними результатами та практичними рекомендаціями дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота є логічною, структурованою та завершеною науковою працею. Сформульовані автором висновки впливають зі змісту проведеного дослідження, відповідають поставленим завданням і відображають особистий внесок здобувача у розвиток теоретико-методичних засад формування системи фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери. Додатковим підтвердженням обґрунтованості наукових результатів є їх апробація у наукових публікаціях та практичне використання окремих положень дисертації.

Структура і зміст дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Лесуна С. М. є цілісною та завершеною науковою працею, структура якої відповідає логіці розкриття обраної теми. Робота містить анотацію, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел і додатки, що дозволяє повною мірою представити основні результати проведеного дослідження.

Зміст дисертації охоплює теоретичні, методичні та прикладні аспекти формування системи фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери. У роботі послідовно розкрито сутність фінансової безпеки в умовах становлення цифрової економіки, визначено особливості функціонування ІТ-підприємств,

досліджено сучасний стан їх розвитку та фінансової діяльності, а також обґрунтовано підходи до формування системи фінансової безпеки.

Третій розділ дисертації присвячений характеристиці загроз, формуванню механізму забезпечення фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери та визначенню напрямів державної й інституційної підтримки підвищення її рівня.

Виклад матеріалу є послідовним і достатньо аргументованим. Основні положення розділів логічно взаємопов'язані, а висновки узгоджуються зі змістом проведеного дослідження та відображають його основні результати.

Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна дисертаційної роботи Лесуна С. М. виявляється передусім у поглибленні наукового розуміння фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери як складного, динамічного та багаторівневого явища, а також в обґрунтуванні підходів до формування системи її забезпечення в умовах цифрових змін. Зміст запропонованих положень враховує специфіку ІТ-бізнесу, зростання ролі цифрових активів, інформаційних систем, нових фінансових ризиків і загроз, що впливають на стабільність функціонування таких підприємств.

У цьому контексті науковий інтерес становить уточнення змісту поняття «фінансова безпека ІТ-підприємства», яке автор пропонує розглядати з урахуванням захищеності фінансових ресурсів, цифрових активів, інформаційних систем і бізнес-процесів, що забезпечують фінансову стійкість, ліквідність, платоспроможність, адаптивність і безперервність функціонування ІТ-підприємств.

Важливим результатом є удосконалення концептуальних положень обґрунтування сутності системи фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери. На відміну від загальних підходів до фінансової безпеки підприємств, автор враховує специфіку фінансової діяльності ІТ-підприємств, вплив внутрішніх

і зовнішніх чинників, а також необхідність розгляду фінансової безпеки як відкритої, динамічної та адаптивної системи.

Заслужують на увагу також удосконалені підходи до визначення результатів впливу цифрової економіки на функціонування системи фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери. Автором виокремлено технологічний, інформаційний, організаційний, ризиковий, інфраструктурний та інституційний аспекти такого впливу, що дозволяє більш повно розкрити особливості трансформації фінансової безпеки підприємств у цифровому середовищі.

До науково значущих результатів також слід віднести подальший розвиток підходів до систематизації деструктивних чинників і потенційних загроз фінансовій безпеці підприємств ІТ-сфери, що дозволило врахувати їхній вплив у процесі формування системи фінансової безпеки та обґрунтування стратегій її підвищення.

Окремо слід відзначити подальший розвиток наукових положень щодо впливу стабільності фінансової діяльності ІТ-підприємств на рівень фінансової безпеки ІТ-галузі та національного господарства. Це положення розширює межі дослідження фінансової безпеки від рівня окремого підприємства до галузевого та макрофінансового рівнів.

Загалом отримані результати характеризуються належним рівнем наукової новизни, відповідають змісту дисертаційної роботи та свідчать про особистий внесок автора у розвиток наукових підходів до формування системи фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери.

Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення дисертаційної роботи Лесуна С. М. полягає у можливості використання одержаних результатів у практичній діяльності підприємств ІТ-сфери, а також в освітньому процесі під час підготовки здобувачів вищої освіти за навчальними дисциплінами фінансового спрямування.

Рекомендації автора використані у діяльності SendPulse Inc., де враховано положення щодо комплексного оцінювання рівня фінансової безпеки ІТ-підприємства на основі інтегрального показника для внутрішньої фінансової діагностики, моніторингу фінансових показників та виявлення негативних тенденцій у фінансово-господарській діяльності підприємства (довідка № 02-15/11 від 12.05.2026 р.); ФОП Базилевич В. М., де прийнято до використання рекомендації щодо ідентифікації зовнішніх загроз і внутрішніх ризиків фінансової безпеки ІТ-підприємств, їх систематизації та застосування сценарного підходу до реагування на дестабілізаційні чинники цифрового середовища (довідка № 03/05-26 від 11.05.2026 р.); ТОВ «Айті-Солюшнс», де враховано пропозиції щодо використання цифрових інструментів у системі забезпечення фінансової безпеки підприємства (довідка про впровадження результатів дослідження від 05.05.2026 р.).

Окремі теоретичні та методичні положення і висновки дисертаційного дослідження використано в освітньому процесі Національного університету «Чернігівська політехніка» при розробці методичних матеріалів і проведенні лекційних та практичних занять з навчальних дисциплін «Фінансовий аналіз», «Фінансове планування у бізнесі», «Фінанси підприємств», «Фінансовий менеджмент» (довідка № 202/08-835 від 12.05.2026 р.).

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Результати проведеного аналізу публікацій автора дають підстави стверджувати, що вони повною мірою відображають основні наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертаційній роботі.

За результатами дослідження опубліковано 15 наукових праць, з них: 2 статті у періодичних наукових виданнях іншої держави, одне з яких індексується у Web of Science; 6 статей у наукових фахових виданнях України; 7 праць апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій становить 8,24 д.а.; особисто автору належить 3,62 д.а.

Опубліковані праці засвідчують належний рівень апробації результатів дослідження, їх відповідність темі дисертації та відображають особистий внесок здобувача у розроблення теоретико-методичних і практичних положень щодо формування системи фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери.

Дотримання норм академічної доброчесності

Аналіз змісту поданих матеріалів дисертаційної роботи дає підстави стверджувати, що здобувач дотримувався норм і принципів академічної доброчесності. Усі використані в роботі наукові джерела, нормативно-правові акти, статистичні та аналітичні матеріали належним чином відображені у списку використаних джерел.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, мають самостійний характер. Ознак академічного плагіату, фальсифікації чи інших порушень академічної доброчесності не виявлено.

Висновки та пропозиції, що викликають певні сумніви, зауваження на окремі суперечності та можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту дисертації

1. У роботі запропоновано інтегральний підхід до оцінювання рівня фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери. Водночас доцільним є більш детальне обґрунтування можливостей адаптації цієї методики до різних типів ІТ-підприємств, які відрізняються структурою активів, типом бізнес-моделей, потребою в інвестиціях та характером фінансових ризиків.

2. На рис. 3.13 автором узагальнено напрями державної політики щодо забезпечення фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери, ризики та очікувані ефекти їх реалізації. Проте, на нашу думку, доцільно було б окремо виділити податково-регуляторний напрям впливу на фінансову безпеку ІТ-підприємств, а саме в контексті податкового навантаження, стабільності режиму Дія.City, моделі співпраці з ФОП та використання гіг-контрактів. Це

дозволило б чіткіше показати вплив податкових умов на операційні витрати, кадрову політику, інвестиційну привабливість і рівень фінансових ризиків підприємств ІТ-сфери.

3. Автор обґрунтовано розглядає кадрові загрози серед чинників, що впливають на фінансову безпеку ІТ-підприємств. Разом із тим більшої уваги потребує питання визначення індикаторів, за допомогою яких такі ризики можуть враховуватися у фінансовій діагностиці підприємства.

4. На с. 254 дисертації (рис. 3.14) дисертантом запропоновано напрями та інструменти державної політики щодо підвищення фінансової безпеки ІТ-підприємств. З огляду на актуальність розвитку інноваційних сегментів ІТ-сектору (наприклад, DefenceTech), доцільно було б детальніше розкрити механізми державно-приватного партнерства, грантового фінансування та державної підтримки інноваційних продуктів. Це дозволило б чіткіше показати роль партнерських моделей у зміцненні фінансової безпеки ІТ-підприємств, залучених до стратегічно важливих технологічних напрямів.

5. У підрозділі 1.2 автор акцентує увагу на високій ролі нематеріальних активів у діяльності ІТ-підприємств. З огляду на це доцільно було б більш детально розкрити фінансові аспекти управління такими активами, зокрема їх оцінювання, захист прав інтелектуальної власності та вплив відповідних ризиків на фінансову безпеку підприємств ІТ-сфери.

Вказані зауваження та дискусійні положення не знижують загальної теоретичної та практичної значущості дисертаційної роботи та не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи Лесуна Сергія Миколайовича.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Лесуна Сергія Миколайовича на тему «Формування системи фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери в умовах становлення цифрової економіки» є завершеним, самостійним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, містить положення наукової новизни та має теоретичне і практичне значення.

В роботі належним чином обґрунтовано теоретико-методичні положення та науково-практичні рекомендації щодо формування системи фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери. Основні результати дослідження опубліковані у наукових працях автора, пройшли апробацію та можуть бути використані у практичній діяльності підприємств ІТ-сфери й освітньому процесі.

Дисертаційне дослідження відповідає спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Дисертаційна робота відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» зі змінами, а також вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 (зі змінами й доповненнями), та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами від 3.05.2024 р. №507).

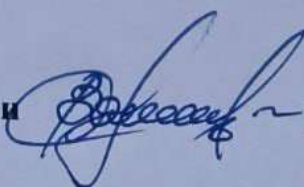
Зазначене дозволяє зробити висновок, що Лесун Сергій Миколайович, автор дисертаційної роботи на тему «Формування системи фінансової безпеки підприємств ІТ-сфери в умовах становлення цифрової економіки», заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Опонент:

кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри
фінансів і кредиту

Чорноморського національного

університету імені Петра Могили

Валентин ДРАНУС